

Sygn. akt I Ns 891/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia SR Wioletta Sychniak

Protokolant: staż. Ewelina Arkit

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2018 roku na rozprawie

sprawy z wniosku P. A. (1)

z udziałem U. S. i P. B. (1)

o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi z dnia 5 października 2015 roku o stwierdzenie nabycia spadku po K. T. i po R. T., wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 2067/14

postanawia:

1. oddalić wniosek,;
2. ustalić, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 891/17

UZASADNIENIE

W dniu 26 października 2017 roku P. A. (1) złożył wniosek o zmianę postanowienia z 5 października 2015 roku, wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w sprawie I Ns 2067/14 poprzez stwierdzenie, że po zmarłej w dniu 24 stycznia 2012 roku K. T. oraz zmarłym w dniu 27 czerwca 2014 roku R. T. spadek na podstawie testamentu nabył ich wnuk, P. A. (1). Wnioskodawca jako uczestników postępowania wskazał U. S. i P. B. (1).

Wnioskodawca podkreślił, że w toku sprawy I Ns 2067/14 mieszkał poza Polską i nie wiedział o toczącym się postępowaniu. O stwierdzeniu nabycia spadku po dziadkach dowiedział się dopiero 10.10.2017 r. na rozprawie w sprawie o zachówek, sygn. akt I C 57/16. Wnioskodawca jest w posiadaniu testamentów spadkodawców, przez co wydane postanowienie jest błędne i podlega zmianie.

/wniosek k. 2, pismo przygotowawcze k. 35-36/

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka U. S. wskazała, że wydane przez Sąd postanowienie z dnia 5 października 2015 roku jest już prawomocne, pozostawiając wniosek wnioskodawcy i ocenę jego zasadności oraz ważności testamentów do uznania Sądu. Na rozprawie w dniu 5 grudnia 2018 roku uczestniczka zaprzeczyła, jakoby wnioskodawca nie wiedział o toczącym się postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po K. T. i po R. T..

/odpowiedź na wniosek k. 26, protokół rozprawy k. 40, znacznik czasowy: 00:01:21-00:02:43/

Uczestniczka P. B. (2) przyłączyła się do wniosku o zmianę postanowienia.

/protokół rozprawy k. 40, znacznik czasowy: 00:02:43-00:04:05/

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. T. zmarła 24 stycznia 2012 roku w Ł.. Pozostawiła męża R. T.. Miała dwie córki: U. S. i E. B.. E. B. zmarła przed swoją matką, w 2002 roku, pozostawiając dwoje dzieci: P. A. (1) i P. B. (2).

/odpis skrócony aktu zgonu k. 20, zapewnienie spadkowe k. 40v, znacznik czasowy: 00:05:32-00:13:48/

K. T. sporządziła testament notarialny w dniu 17 lipca 1995 roku, przed notariuszem A. S.. Powołała w nim do dziedziczenia swojego wnuka P. A. (1).

P. A. (1), ani nikt ze spadkobierców ustawowych nie rzekł się dziedziczenia, ani nie odrzucił spadku, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

/testament notarialny – w załączonych aktach testamentowych i ten sam k. 12, zapewnienie spadkowe k. 40v, znacznik czasowy: 00:05:32-00:13:48/

R. T. zmarł 27 czerwca 2014 roku w Ł. będąc wdowcem. Miał dwie córki z małżeństwa z K. T.: U. S. i E. B.. Innych dzieci nie miał.

/odpis skrócony aktu zgonu k. 19, zapewnienie spadkowe k. 40v, znacznik czasowy: 00:13:48-00:16:07/

R. T. sporządził testament notarialny w dniu 17 lipca 1995 roku, przed notariuszem A. S.. Powołał w nim do dziedziczenia swojego wnuka P. A. (1).

P. A. (1), ani nikt ze spadkobierców ustawowych nie rzekł się dziedziczenia, ani nie odrzucił spadku, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

/testament notarialny – w załączonych aktach testamentowych i ten sam k. 11, zapewnienie spadkowe k. 40v, znacznik czasowy: 00:13:48-00:16:07/

W dniu (...) córka spadkodawców, U. S., złożyła wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po R. T.. Jako uczestnika postępowania wskazała syna swojej zmarłej siostry, P. A. (1). Wnioskodawczyni wskazała jako jego miejsce zamieszkania lokal nr (...), położony w Ł., przy ul. (...). Zaznaczyła także, że uczestnik przez większość czasu przebywa w Anglii i nie zna jednak jego adresu za granicą. Wniosek został zarejestrowany pod sygn. I Ns 2067/14.

W dniu 29 kwietnia 2015 roku U. S., złożyła wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po K. T.. Jako uczestników wskazała P. A. (1) i P. B. (1). Wskazała adres P. A. (1) w Ł. przy ul. (...). Zaznaczyła także, że P. A. (2) wrócił z Anglii do Polski. Wniosek został zarejestrowany pod sygn. I Ns 783/15. W tej sprawie sprawdzono dane uczestników w bazie PESEL-SAD; widniał w niej adres P. A. (1) w Ł. przy ul. (...).

U. S. domagała się stwierdzenia nabycia spadku po K. T. i po R. T. na podstawie ustawy.

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2015 r. obie sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygn. I Ns 2067/14. Nadto Sąd wezwał do udziału w sprawie P. A. (1) oraz P. B. (1).

Doręczenia dla P. A. (1) dokonywane były w trybie awiza, które Sąd uznał za skutecznie doręczone.

/wnioski o stwierdzenie nabycia spadku k. 2 i 2-4, postanowienie k. 8-9, przesyłki k. 10 i 11 – w załączonych aktach I Ns 2067/14, wydruk z bazy PESEL-SAD k. 14 – 15 – w załączonych aktach I Ns 783/15/

Postanowieniem z dnia 5 października 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi stwierdził, że spadek po K. T. na podstawie ustawy nabyli: jej mąż R. T. i jej córka U. S. po 1/3 części każde z nich, oraz jej wnuki P. A. (1) i P. B. (1) po 1/6 części każde z nich. Spadek po R. T. na mocy ustawy nabyli jego córka U. S. w 1/2 części oraz wnuki P. A. (1) i P. B. (1) po 1/4 części każde z nich. Orzeczenie stało się prawomocne z dniem 27 października 2015 roku.

/postanowienie k. 17 – w załączonych aktach I Ns 2067/14/

W dniu 19 stycznia 2016 roku U. S. wytoczyła powództwo przeciwko P. A. (1) o zachówek. W uzasadnieniu wskazano, że jedynym składnikiem spadków po K. T. i R. T. jest lokal mieszkalny nr (...), położony przy ul. (...) w Ł.. Lokal ten został darowany P. A. (1) na mocy aktu notarialnego z dnia 8 lipca 2011 roku.

/pozew k. 2-3 – w załączonych aktach I C 57/16/

W odpowiedzi na pozew, złożonej 6 października 2016 roku P. A. (1) wskazał, że jest on jedynym spadkobiercą spadkodawców na mocy sporządzonych przez nich testamentów notarialnych. Na dowód załączył kopie testamentów.

/odpowieź na pozew k. 42 – 44 – w załączonych aktach I C 57/16/

P. A. (1) od 2004 roku przebywał i pracował w Anglii, a do Polski wrócił na przełomie 2015 i 2016 roku. W okresie swojego pobytu za granicą okazjonalnie przyjeżdżał do kraju. Przebywał w Polsce w 2014 roku, kiedy chorował, a następnie zmarł jego dziadek R. T..

Dziadkowie wnioskodawcy ze strony matki, K. i R. małżonkowie T. mieszkali w mieszkaniu nr (...) przy ul. (...) w Ł.. Małżonkowie kupili ten lokal, a następnie darowali go P. A. (1).

Do śmierci R. T. w tym mieszkaniu mieszkała również siostra wnioskodawcy, P. B. (2). Wnioskodawca przebywał w tym mieszkaniu, kiedy przyjeżdżał do Polski. Był tam również zameldowany. Po śmierci dziadka, P. B. (2) wyprowadziła się z mieszkania. Dostęp do lokalu miał zarówno wnioskodawca, jak i jego siostra, której przekazywał pieniądze na pokrycie opłat za mieszkanie. Siostra wnioskodawcy nie przekazywała mu korespondencji przychodzącej na adres mieszkania przy ul. (...).

W marcu 2015 roku zmarł ojciec wnioskodawcy. Wówczas wnioskodawca także przebywał w Polsce z tym, że większość czasu spędzał w domu w K..

/zeznania wnioskodawcy k. 40-41 znacznik czasowy 00:16:07 – 00:35:14, zeznania uczestniczki P. B. (2) k. 41v-42, znacznik czasowy 00:48:29 – 00:59:58, zeznania uczestniczki U. S. k. 41v, znacznik czasowy: 00:40:48-00:48:29/

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią przepisu art. 679 § 1 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub, że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość (§ 1 zdanie 2). W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku, zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (art. 679 § 3 k.p.c.).

P. A. (1) występując z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po K. T. i po R. T. powoływał się na okoliczność, że nie wiedział o toczącym się postępowaniu w sprawie o sygn. I Ns 2067/14 i argumentował, że z powodu uchybień dotyczących prawidłowości dokonywanych dla niego doręczeń jedynie formalnie był uczestnikiem tego postępowania.

Kwestia, czy P. A. (1) należy traktować jako uczestnika postępowania, które toczyło się przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, sygn. akt I Ns 2067/14, ma pierwszorzędne znaczenie. W zależności od tego inaczej kształtują się przesłanki do żądania zmiany zapadłego w tamtej sprawie postanowienia. Uczestnicy postępowania o stwierdzenie nabycia spadku mogą domagać się zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku tylko na podstawie, której nie mogli powołać w tym postępowaniu. Są również ograniczeni rocznym terminem liczonym od dnia, w którym tę możliwość uzyskali. Osoby, które nie były uczestnikami o stwierdzenie nabycia spadku, nie są ograniczone powyższym terminem, jak i nie dotyczą ich ograniczenia co do podstawy żądania zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Zgodnie z art. 510 § 1 k.p.c. zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem (§ 1). W braku własnej inicjatywy zainteresowanego sąd wezwie go do udziału w sprawie, a przez wezwanie wezwany staje się uczestnikiem (§ 2). Samo wydanie postanowienia nie jest jednak wystarczające, gdyż konieczne jest zakomunikowanie jego treści adresatowi. Dopiero z chwilą otrzymania przez niego „wezwania dokonane przez sąd” poprzez doręczenie odpisu postanowienia oraz odpisu wniosku wszczynającego postępowanie, zainteresowany staje się uczestnikiem (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 września 2017 r. III CSK 300/16, opublikowanym Lex nr 2397568). Należy zauważyć, że uzyskanie statusu uczestnika może, ale nie musi być uzależnione od jakiegokolwiek aktywności ze strony zainteresowanego. W przypadku wezwania przez sąd zainteresowanego do udziału w sprawie w charakterze uczestnika muszą zostać spełnione dwie przesłanki – sąd musi wezwać zainteresowanego do udziału w sprawie poprzez wydanie odpowiedniego postanowienia, a także zobowiązany jest do doręczenia mu przesyłki zawierającej wezwanie i odpis wniosku wszczynającego postępowanie zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego. Ma tu więc także zastosowanie art. 139 § 1 k.p.c.

Ewentualne uchybienia, zaistniałe przy dokonywaniu doręczeń dla wnioskodawcy w sprawie I Ns 2067/14 uchylają się od oceny w ramach postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Należy mieć bowiem na uwadze, że w postępowaniu nieprocesowym również jest dopuszczalne wznowienie postępowania, co reguluje przepis art. 524 k.p.c. W judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się, że jakkolwiek postępowanie unormowane w art. 679 k.p.c. ma charakter "wznovníowy", to jednak nie służy i nie może być wykorzystywane, jako środek do naprawienia błędów sądu ani stron w postępowaniu spadkowym (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 29 kwietnia 2016 r., I CSK 298/15, opublikowanym w Lex nr 2043732; z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 1079/14, opublikowanym w Lex nr 1977914). Wprost w tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 10 lipca 2012 roku (III CZP 81/11, opublikowanej OSNC 2013/1/1 i Lex nr 1170719) stwierdzając, że: „W razie istnienia szczególnej regulacji przewidującej dopuszczalność uchylenia albo zmiany danego prawomocnego postanowienia orzekającego co do istoty sprawy, wznowienie postępowania zakończonego takim postanowieniem jest wyłączone tylko w takim zakresie, w którym podstawa uchylenia albo zmiany określona w regulacji szczególnej pokrywa się z podstawami wznowienia postępowania”.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że niewątpliwie P. A. (1) był traktowany w sprawie o sygn. I Ns 2067/14 jako uczestnik. Sąd w tamtej sprawie nie tylko wydał postanowienie o wezwaniu go do udziału w sprawie, ale również dokonywał doręczeń na adres wskazany przez wnioskodawczynię, tożsamy z adresem wynikającym z bazy PESEL. Z treści postanowienia z dnia 5 października 2015 roku także wynika, że zostało ono wydane przy udziale P. A. (1). Zatem wnioskodawca był uczestnikiem tamtego postępowania, a ewentualne błędy sądu w dokonywanych dla niego doręczeniach nie mogą stanowić argumentu o jego „formalnym” uczestnictwie.

W konsekwencji wnioskodawca może domagać się zmiany postanowienia wydanego w sprawie o sygn. I Ns 2067/14 tylko na podstawie, której nie mógł powołać w tamtej sprawie i jest ograniczony rocznym terminem wskazanym w art. 679 § 1 k.p.c.

Z zeznań wnioskodawcy wynika, że odnalazł on testamenty swoich dziadków, kiedy poszukiwał umowy darowizny lokalu. Sugerują także, że wnioskodawca nie wiedział o testamentach, bo zostały sporządzone, kiedy był dzieckiem. Jednak treść odpowiedzi na pozew złożonej w sprawie o zachówek przeczy tym twierdzeniom. Z treści tej odpowiedzi

wynika, że umowa darowizny została sporządzona, ponieważ spadkodawcy obawiali się, że sporządzone przez nich testamenty zostaną zakwestionowane przez U. S.. Skoro wnioskodawcy były znane obawy jego dziadków co do możliwości zaistnienia sporów o dziedziczenie po nich, to tym samym musiał wiedzieć o sporządzonych testamentach jeszcze przed otwarciem spadków. W tej części złożone przez wnioskodawcę zeznania są niewiarygodne. Ich treść sugeruje, że wnioskodawca nawet biorąc aktywny udział w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, nie mógłby testamentów przedstawić, bo o nich w tamtym okresie czasu (tj. przed 2016 rokiem) nie wiedział. Z punktu widzenia podstaw do żądania zmiany postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku taka sytuacja byłaby dla wnioskodawcy korzystna i to należy wziąć pod uwagę przy ocenie wiarygodności zeznań wnioskodawcy.

Nawet jednak gdyby przyjąć, że wnioskodawca dowiedział się o istnieniu testamentów dopiero w 2016 roku i to w dacie sporządzenia odpowiedzi na pozew w sprawie I C 57/16 (3 października 2016 roku), to nie zachował rocznego terminu do złożenia wniosku o zmianę postanowienia spadkowego. Wniosek w niniejszej sprawie został złożony w dniu 26 października 2017 roku, zatem po upływie roku licząc ten termin od 3.10.2016 r.

Podsumowując: wnioskodawca będąc uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po K. T. i po R. T. mógł już w tamtym postępowaniu przedstawić testamenty sporządzone przez spadkodawców. A nawet gdyby testamenty te odnalazł dopiero na początku października 2016 roku, to nie został zachowany termin do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku, o którym, stanowi przepis art. 679 § 1 zdanie 2 k.p.c. Z tych powodów wniosek podlegał oddaleniu.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu nieprocesowym co do zasady każdy z uczestników postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Przedmiotowa sprawa dotyczy bowiem zmiany postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku, a w tego rodzaju sprawach interesy wszystkich uczestników są zbieżne. Oczekują oni bowiem na orzeczenie o stwierdzeniu nabycia spadku, niezależnie od tego, czy sami - i w jakim udziale - dziedziczą spadek (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 kwietnia 2012 r. II CSK 620/11, opublikowanym w Lex 1254657).